

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2013.12.6.
COM(2013) 866 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

A helyi termelésre és a közvetlen értékesítésekre vonatkozó címkézési rendszerről

{SWD(2013) 501 final}

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	3
2.	A jelentés kontextusa és adatforrásai	3
3.	A helyi termelés és a közvetlen értékesítés helyzete	4
3.1.	A helyi termelés és a közvetlen értékesítés társadalmi-gazdasági jelentősége	5
3.2.	Környezetvédelmi kritériumok	6
4.	A meglévő címkézési rendszerekre vonatkozó megállapítások tagállamonként	8
5.	Indokolt-e uniós szintű címkézési rendszer bevezetése?	9
5.1.	Konkrét címkézési rendszer	10
5.2.	Alternatív megközelítés	11
6.	Következtetés	11

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

A helyi termelésre és a közvetlen értékesítésekre vonatkozó címkézési rendszerről

1. BEVEZETÉS

A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről szóló 1151/2012/EU rendelet¹ 2013. január 3-án lépett hatályba. A rendelet 55. cikkének rendelkezései szerint „A Bizottság 2014. január 4-ig jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak egy, a helyi termelés és közvetlen értékesítés címkézésére szolgáló új rendszer helyzetéről, amely rendszer célja segíteni a termelőket termékeik helyi értékesítésében”. A jelentés „elsősorban arra összpontosít, hogy az új címke jelent-e hozzáadott értéket a gazdálkodó termékei számára, és figyelembe vesz olyan más szempontokat is, mint a szén-dioxid-kibocsátás és a hulladék csökkentésének lehetőségei a rövid előállítási és értékesítési lánc révén”.

Végezetül a jelentést „szükség esetén a helyi termelésre és közvetlen értékesítésre vonatkozó címkézési rendszer létrehozásáról szóló megfelelő jogalkotási javaslatoknak kell kísérniük”.

E jelentés megvizsgálja a helyi termelés és a közvetlen értékesítés társadalmi-gazdasági és környezeti hatásait, és áttekinti az uniós szintű címkézési rendszer bevezetésének lehetőségeit.

2. A JELENTÉS KONTEXTUSA ÉS ADATFORRÁSAI

Az Európai Parlament a gazdálkodók igazságos jövedelméről és az élelmiszer-ellátási lánc hatékonyabb európai működéséről szóló állásfoglalásában² arra kéri a Bizottságot, „hogy tegyen javaslatot olyan eszközök elfogadására, amelyek támogatják és ösztönzik a gazdálkodók által irányított élelmiszer-ellátási láncokat, a rövid ellátási láncokat és a gazdálkodói piacokat, hogy közvetlen kapcsolat jövhessen létre a fogyasztókkal, és a gazdálkodók tisztességesebb módon részesülhessenek a végső eladási árból, csökkentve a közvetítők és a folyamat lépéseinek számát”.

A közös agrárpolitika 2013 utáni jövőjéről szóló állásfoglalásában³ az Európai Parlament egyértelműen megfogalmazza, hogy a versenyképesség különböző szinteken – ideértve a helyi piacokat – történő javításának a KAP 2013 utáni alapvető célkitűzését kell képeznie.

---

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2012. november 21-i 1151/2012/EU rendelete a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről (HL L 343., 2012.12.14., 1. o.).

² Az Európai Parlament 2010. szeptember 7-i állásfoglalása a gazdálkodók igazságos jövedelméről és az élelmiszer-ellátási lánc hatékonyabb európai működéséről, P7_TA(2010)0302.

³ Az Európai Parlament 2010. július 8-i állásfoglalása a közös agrárpolitika 2013 utáni jövőjéről, P7_TA(2010)0286.

A Régiók Bizottsága véleménye⁴ szerint szükséges lenne, hogy a Bizottság elfogadja a „helyileg előállított élelmiszertermékek” és a „helyi élelmiszerrendszerek” „fogalmának meghatározását, új logót kellene bevezetnie, és közös jelzést és rendszeridentitást kellene meghatároznia a helyi termékek számára[...]”.

A Bizottság a 2013 utáni KAP kihívásait áttekintve⁵ hangsúlyozza, hogy „az EU polgárai olyan, kiváló minőségű és széles választékú élelmiszeripari termékeket igényelnek – ideértve a helyileg előállított termékeket is –, amelyek termelése során magas szintű biztonsági, minőségi és jóléti előírások érvényesülnek”.

Annak érdekében, hogy megfelelő áttekintéssel rendelkezzen a helyi termelés és a közvetlen értékesítés helyzetéről az Európai Unióban, a Bizottság számos tevékenységet végzett, többek között konzultációt folytatott a tagállamokkal és az érdekeltekkel, a kérdéssel foglalkozó munkacsoportot hozott létre, és külső tanulmányt készíttetett⁶. Az érdekelt feleket a mezőgazdaság és rövid élelmiszer-ellátási láncok tárgyban magas szintű konferenciára hívta, melyre 2012 áprilisában került sor. A jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum részletesebben is beszámol e tevékenységekről⁷.

Az említett tevékenységek alapvetően fontos adatokat biztosítanak e jelentés számára. A jelentés emellett szakirodalomból és más külső dokumentumokból és cikkekből származó információkat is felhasznál.

3. A HELYI TERMELÉS ÉS A KÖZVETLEN ÉRTÉKESÍTÉS HELYZETE

A jelentés alkalmazásában:

- „helyi termelés”: mezőgazdasági termékek és élelmiszerek előállítása azoknak az előállítás helye szerinti gazdasághoz ésszerűen közel elhelyezkedő területeken történő értékesítése céljából;
- „közvetlen értékesítés”: a mezőgazdasági termelő által közvetlenül a fogyasztónak, az értékesítési oldalon működő közvetítők részvétele nélkül történő értékesítés;
- „rövid élelmiszer-ellátási láncok”: mezőgazdasági termelő által, korlátozott számú közvetítő részvételével történő értékesítés a fogyasztónak;
- „helyi élelmiszer-rendszerek”: az élelmiszer előállítása, feldolgozása, kereskedelme és fogyasztása viszonylag kisméretű földrajzi területen belül történik.

A „helyi terület” kifejezés esetében nem áll rendelkezésre egységes fogalom meghatározás. Jóllehet számos forrás megerősíti, hogy a kifejezés viszonylag kis kiterjedésű földrajzi területet jelent, az előállítás helyétől számított

⁴ A Régiók Bizottsága előzetes véleménye – Helyi élelmiszer-rendszerek, 2011/C 104/01

⁵ A KAP jövője 2020-ig: az élelmiszer, a természetes erőforrásokat érintő és a területi kihívások kezelése (COM(2010) 672 végleges, 2010.11.18.).

⁶ Knifsey, M., Schmutz, U., Venn, L., Balint, B., Trenchard, E.: Short Food Supply Chains and Local Food Systems in the EU. A State of Play of their Socio-Economic Characteristics. © Európai Unió, 2013

⁷ http://ec.europa.eu/agriculture/quality/reports/index_en.htm

távolságot tekintve nincs egyetértés (20 km–100 km között változik). Figyelembe véve a „helyi” fogalmának sokféle értelmezését, az uniós szintű meghatározás önkényesnek tűnne. Alapvetően a fogyasztó dönti el, hogy a termék „helyi” terméknek minősül-e, vagy sem.

A helyi termelés és a közvetlen értékesítés számos kihívással néz szembe, melyeket a 2012 áprilisában rendezett konferencián is megvitattak. A konferencián felszólították a Bizottságot, hogy biztosítson megfelelő támogatást a helyi termelés és a rövid élelmiszer-ellátási láncok fejlesztésének támogatására; igazítsa ki az uniós közbeszerzési szabályokat; tisztázza az uniós higiéniai szabályokat; továbbá gondolja át a piaci hozzáférés javítására irányuló – lehetőség szerint konkrét címkézési rendszert magában foglaló – módokat. A jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum megtárgyalja e kihívásokat, és áttekinti, hogy azok hogyan válaszolhatók meg jelenlegi vagy új uniós eszközökkel.

3.1. A helyi termelés és a közvetlen értékesítés társadalmi-gazdasági jelentősége

Az Eurostat 2007-es mezőgazdasági gazdaságszerkezeti felmérése⁸ jelentős különbségeket tárt fel a tagállamok között a közvetlen értékesítés fejlettségét tekintve. Összességében a gazdaságok mintegy 15%-a értékesíti közvetlenül a fogyasztók számára az általa előállított termékek több mint 50%-át, de a tagállamok közötti különbségek számottevőek: a közvetlen értékesítés Görögországban a gazdaságok csaknem 25%-ában, míg Spanyolországban mindössze 0,1%-ában figyelhető meg. Meg kell jegyezni, hogy a kisméretű gazdaságok fokozottabban vesznek részt a rövid élelmiszer-ellátási láncokban.

A vásárlási szokásokat vizsgáló empirikus kutatások tanúsága szerint a vásárlók szívesen vásárolnak helyi élelmiszert. Az egyik tanulmány⁹ eredményei szerint az Egyesült Királyságban a fogyasztók 70%-a helyi terméket szeretne vásárolni, csaknem 50%-uk a jelenleginél több helyi terméket szeretne venni, míg 60%-uk jelenleg is helyi terméket vásárol. A Natural Marketing Institute¹⁰ szerint a francia fogyasztók 71%-a, a spanyol és brit fogyasztók 47%-a ért egyet azzal az állítással, hogy fontos helyi terméket vásárolni.

A helyi termékek iránti növekvő kereslet kiszolgálására irányuló tevékenységek megerősíthetik és fejleszthetik a vidéki területek versenyképességét. A helyi élelmiszer-rendszerek ellátása nem csupán lehetőség a mezőgazdasági termelők számára: hatást gyakorol az elsődleges termelést követő tevékenységekre is, mint például a feldolgozás, a forgalmazás és a kiskereskedelem, így munkalehetőségek teremtésével multiplikátorhatást fejt ki a helyi közösségben. Ez a jelenlegi gazdasági válság közepette különösen fontos. A helyi mezőgazdaság és a közvetlen értékesítés állami támogatása maximalizálhatja az előnyöket.

⁸ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Farm_structure_survey_2007

⁹ Local Government Regulation, Buying food with geographical descriptions – How ‘local’ is ‘local’?, 2011.

¹⁰ Les chiffres de la consommation responsable, édition 2010, lásd: <http://www.mescoursespourlaplanete.com/medias/pdf/RapportwebVF-2010.pdf>

Az európai szintű IMPACT kutatási projekt¹¹ megállapította, hogy habár a tagállamok között változó a közvetlen értékesítésben részt vevő gazdaságok összes számának aránya (Írország: 0,5%, Olaszország: 34,6%), az EU-15 esetében a becslült adat 20,2%. Az EU-15 esetében a közvetlen értékesítéssel keletkező további nettó érték a számítások szerint a teljes hozzáadott nettó érték 2,7%-át éri el. A kutatás egyik következtetése az, hogy a közvetlen értékesítés fejlesztése számos tagállamban a vidékfejlesztés kulcselemévé nőtte ki magát.

A mennyiségi adatok hiányát az ágazat gazdasági jelentőségére vonatkozó becslések kompenzálták. Az EU Rural Review-ban¹² (európai uniós vidékfejlesztési szemle) a kiválasztott tagállamokra megadott becslések jelentős eltéréseket mutatnak a tagállamok között az EU-ban: Dániában a gazdálkodók alig 3%-a, míg Ausztriában valamennyi gazdaság egyharmada vesz részt közvetlen értékesítésben.

A rövid élelmiszer-ellátási láncokra vonatkozó tanulmány az öt tőkeeszköz keretének felhasználásával 84 rövid élelmiszer-ellátási láncot vizsgált meg az EU-n belül¹³. A tanulmány szerint a rendszerek többsége (54) nagy figyelmet fordít a társadalmi tőke létrehozására, az emberek közötti szociális kapcsolatok erősítésére, a közösségi szellem és a bizalom erősítésére, valamint a vállalkozások, a termelők és a fogyasztók közötti együttműködés fokozására. A tanulmány emellett rámutat, hogy a termelők és a fogyasztók közötti szoros kapcsolat növeli a fogyasztók ismereteit és tudatosságát az élelmiszerekkel kapcsolatban, emellett pedig a mezőgazdasági tevékenységek és a környezet szempontjából is kedvező hatást fejt ki. Bizonyos esetekben ez a fogyasztói magatartás megváltozását – például étkezési szokások, vásárlási döntések – is előidézi. Végezetül a tanulmány leszögezi, hogy a rövid élelmiszer-ellátási láncok igénybevétele a gazdaságok számára a feldolgozási, csomagolási és forgalmazási tevékenységek következtében munkaerő-igényesebb, mintha a mezőgazdasági termékeket és az élelmiszereket a megszokott piaci csatornákon keresztül értékesítenék.

3.2. Környezetvédelmi kritériumok

Az élelmiszer-ellátási láncok esetében a meglévő szakirodalom jellemzően az élelmiszerek termeléséből, feldolgozásából, tárolásából és forgalmazásából származó energiafogyasztást és szén-dioxid-kibocsátást vizsgálja. Mivel az élelmiszer-ágazat a teljes energiafogyasztás mintegy 30%-áért felelős¹⁴, közvetlenül hatást gyakorol az éghajlatváltozásra.

A. Jones tanulmánya¹⁵, amely az élelmiszer-ellátási lánc szállítási komponensének vizsgálatán alapult, megállapította, hogy az Egyesült Királyságban a helyi termesztésű alma forgalmazása kevesebb szén-dioxid-kibocsátással jár, mintha a vásárlók Új-Zélandból importált almát vennének. Ugyanakkor **Saunders et al**

---

¹¹ IMPACT projekt: The socio-economic impact of rural development policies realities and potentials (A vidékfejlesztési politikai realitások és lehetőségek gazdasági-társadalmi hatásai), (CT-4288), 4. Fair keretprogram, 2002. Részt vevő tagállamok: Hollandia, Egyesült Királyság, Írország, Németország, Olaszország, Spanyolország és Franciaország.

¹² EU Rural Review, 12. (2012.), 11-12. o.

¹³ Az öt tőkeeszköz kerete megvizsgálja a humán, a pénzügyi, a fizikai, a szociális és a környezeti tőkére gyakorolt hatást.

¹⁴ Az ENSZ Élelmiszeri és Mezőgazdasági Szervezete (FAO), 2011. évi politikai összefoglaló: The case for energy-smart food systems, 2011, available at: <http://www.fao.org/docrep/014/i2456e/i2456e00.pdf>.

¹⁵ Jones, A.: An environmental assessment of Food Supply Chains: a case study on dessert apples: Environmental Management, Vol. 30, 4 (2002), pp. 560–576.

tanulmánya¹⁶, amely másik megközelítést alkalmazott, ezzel ellentétes megállapítást tett. Ebben az esetben Új-Zéland az Egyesült Királyságnál hatékonyabbnak bizonyult a teljes energiakomponenst nézve, az almatermesztés, a szállítás és tárolás folyamán megvalósuló közvetlen és közvetett energiafelhasználás vizsgálata alapján.

Egy Spanyolországban készült, szállítási modellt vizsgáló esettanulmány tanúsága szerint az inkább helyi fogyasztásra történő átállás energiamegtakarítást eredményez (**Aranda et al**¹⁷).

Egy másik tanulmány (**Sundkvist et al**¹⁸) összehasonlítja a helyi kisüzemi és a központosított nagyüzemi kenyérsütés környezeti hatásait. Az eredmények szerint a CO₂, a SO₂ és a NO_x kibocsátása alacsonyabb a helyi péküzemek esetében, mint a Svédország szárazföldi területein elhelyezkedő nagyüzemek esetében.

Coley et al¹⁹ tanulmánya megvizsgálja, hogy milyen energiafelhasználást és szénlábnymot eredményez, ha a fogyasztó termékek vásárlása céljából felkeres egy gazdaságot. A tanulmány következtetése szerint, amennyiben a megtett út a 7,5 km-nél hosszabb, akkor a szén-dioxid-kibocsátás magasabb, mint a hagyományos élelmiszer-ellátási lánc esetében.

Az élelmiszer-hulladék környezeti hatásait vizsgálva a tanulmányok két szempontot emelnek ki. Az első kérdés a termelés során felhasznált energia és víz. A másik kérdés pedig a hulladék bomlásakor keletkező további szén-dioxid, metán és ammónia²⁰.

Gustavsson et al²¹ tanulmánya szerint legnagyobb mennyiségben gyümölcsök, zöldségek és gabonafélék válnak élelmiszer-hulladékká. Európában az adatok alapján a gabonafélék esetében több mint 30%-os, a gyümölcsök és zöldségek esetében pedig mintegy 45%-os annak az élelmiszer mennyiségnek az aránya, amely hulladékká válik. A magvak esetében a veszteség 20%, a hús esetében több mint 20%, a tejtermékek esetében pedig meghaladja a 10%-ot.

Ugyanez a tanulmány felhívja a figyelmet arra, hogy az adatok hiányosságai, a rendelkezésre álló adatokban mutatkozó bizonytalanságok és a hulladékká váló élelmiszer mennyiségére vonatkozó számos feltételezés miatt a hulladékkal kapcsolatos eredmények értelmezése során tanácsos az elővigyázatosság. Hasonlóképpen **Hall et al**²² hangsúlyozza, hogy az élelmiszerhulladék mennyiségi meghatározása nehéz, mivel a módszerek a mintapopulációban mért

¹⁶ Saunders, S.; Barber, A.; Taylor, G.: Food miles- Comparative energy/emissions performance of New Zealand's agriculture industry, Research Report, 2006 (285).

¹⁷ Aranda, A.; Scarpellini, S.; Zabalza, I.; Valero Capelli, A.: An analysis of the present food's transport model based on a case study carried out in Spain. Az élelmiszerágazatbeli életciklus-elemzésről szóló 6. nemzetközi konferencia, Zürich, 2008., 12–14. o.

¹⁸ Sundkvist, A., Jansson A., Larsson, P.: Strengths and limitations of localizing food production as a sustainability building strategy — an analysis of bread production on the island of Gotland, Sweden: Ecological Economics, 37 (2001), pp. 217–227.

¹⁹ Coley, D., Howard, M., Winter, M.: Local food, food miles and carbon emissions: a comparison of farm shop and mass distribution approaches: Food Policy, 34 (2009), pp. 150–155.

²⁰ Hall, K. D., Guo, J., Dore, M., Chow, C. C.: The progressive increase of food waste in America and its environmental impact: PLoS ONE, 4. kötet, 11 (2009).

²¹ Gustavsson, J., Cederberg, C., Sonesson, U.: Global food losses and food waste. Extent, causes and prevention (Az élelmiszerhulladék globális helyzete: kiterjedtség, okok és megelőzés), FAO, 2011.

²² Hall, K. D., Guo, J., Dore, M., Chow, C. C.: The progressive increase of food waste in America and its environmental impact: PLoS ONE, Vol 4, 11 (2009).

hulladékmennyiségen alapulnak. **Parfitt et al**²³ pedig arra mutatott rá, hogy a tanulmányok összehasonlítását megnehezítik az élelmiszerhulladék mérése során alkalmazott módszerek és definíciók közötti eltérések.

Az élelmiszer-hulladék témájában készült bizottsági tanulmány²⁴ megvizsgálta az élelmiszer-hulladék keletkezésének okait az alábbi négy ágazatban: termelés, nagy-/kiskereskedés, vendéglátás-tömegétkeztetés és háztartások. A tanulmány megállapítása szerint a korlátozottan rendelkezésre álló, mindössze két ágazatot (hús- és tejágazat) képviselő adatok miatt nehéz konkrét következtetéseket levonni. A tanulmány nem említi, hogy a rövid élelmiszer-ellátási lánc szerepet játszhat az élelmiszer-hulladék arányának csökkentésében.

Megbízható következtetések érdekében több olyan tanulmányra van szükség, amely az élelmiszer-ellátási lánc típusa, a fogyasztói magatartásformák és az élelmiszer-hulladék csökkentése közötti kapcsolatot vizsgálja. A jelek szerint a fogyasztók jellemzően nagyobb értéket tulajdonítanak a közvetlenül a gazdaságokban vagy termelői piacokon megvásárolt termékeknek, és ez a szemlélet kevesebb hulladékot eredményezhet. Figyelembe véve ugyanakkor, hogy a rövid élelmiszer-ellátási láncok és helyi élelmiszer-rendszerek részesedése a világszintű termelésben, feldolgozásban és forgalmazásban viszonylag kicsi, e rendszerek lehetséges hatását nem szabad túlbecsülni.

A rövid élelmiszer-ellátási láncokra vonatkozó tanulmány feltárja, hogy a környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatások minimalizálása érdekében a rövid élelmiszer-ellátási láncok esetében egyszerre kell teljesülnie az alábbi feltételeknek: legyenek helyiek, kínálatuk legyen idényjellegű, alkalmazzanak környezetbarát termelési módszereket és vegyék figyelembe az alacsony szénlábnyomot. A helyi és az idényjellegű jellemzők kombinálása csökkenti a tárolási szükségleteket, miközben a környezetbarát termelési módszerek hozzájárulnak a peszticidhasználat, a vízszennyezés és a talajromlás csökkentéséhez, erősítik a biológiai sokféleséget és a fenntartható vízfelhasználást.

4. A MEGLÉVŐ CÍMKÉZÉSI RENDSZEREKRE VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK TAGÁLLAMONKÉNT

Az EU-ban számos rendszer működik. Legtöbbjük esetében az értékesítésre a termelés helyének közelében kerül sor. Ide tartoznak a gazdaság területén történő értékesítések (pl. termelői élelmiszerboltok, út menti árusítás, szedd magad), valamint a gazdaság területén kívüli értékesítések (pl. termelői és egyéb piacok, házhoz szállítás, kiskereskedők vagy a vendéglátás részére történő kiszállítás). Ezek egy része távértékesítéssel valósul meg (pl. kiszállítás, internetes értékesítés). A rövid élelmiszer-ellátási láncokra vonatkozó tanulmány tanúsága szerint a címkék és logók használata az olyan rendszerek esetében valószínűbb, amelyek hosszabb ideje léteznek vagy nagyobb szabású regionális kezdeményezések hatására jöttek létre,

²³ Parfitt, J., Macnaughton, S. Food waste within food supply chains: quantification and potential for change to 2050: *Philosophical Transactions of the Royal Society: Food Policy*, 365 (2010), pp. 3065-3081.

²⁴ Európai Bizottság: Preparatory study on food waste across the EU 27 (Előkészítő tanulmány az EU-27-ben az élelmiszer-hulladék helyzetéről), 2010, lásd: http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/bio_foodwaste_report.pdf

míg használatuk kevésbé gyakori a túlnyomórészt helyi lakosságból álló fogyasztói bázis esetében, ahol a termelő és a fogyasztó közvetlen kapcsolatban áll egymással.

A tagállamok által a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek közvetlen és helyi értékesítésével kapcsolatos kérdőívre adott válaszok különbségeket mutattak az ilyen típusú értékesítés fejlesztése és támogatása terén. Hasonlóképpen a rövid élelmiszer-ellátási láncokra vonatkozó tanulmány megállapította, hogy uniós és tagállami szinten számos eszköz áll rendelkezésre a mezőgazdasági termelők támogatására, ezeket azonban nem alkalmazzák következetesen az EU-ban, ami a rövid élelmiszer-ellátási láncok fejlődése terén különbségekhez vezetett. A helyi mezőgazdasági termelésben való részvétel terén jelentkező kihívások EU-szerte eltérők, ezért a tagállamoknak a saját fejlesztési szükségleteiknek megfelelő fellépések ötvözetét kell kiválasztaniuk.

A rövid élelmiszer-ellátási láncokra vonatkozó tanulmány szerint a címkék a termék tanúsításának jelzése tekintetében is fontos szerepet játszanak. Ez a szempont azért jelentős, mert megvédi a terméket a másolatoktól: a szabályozott tartalmú címkék a félrevezető információk vagy akár a csalás elleni fellépés fontos eszközei.

A rövid élelmiszer-ellátási láncokra vonatkozó tanulmány szerint a fogyasztókat összezavarják a különböző címkézési rendszerek. A fogyasztók elvárják, hogy a termék megjelölése, vagyis a címke tájékoztassa őket a termék áráról és eltarthatósági idejéről. Ezt követi a földrajzi eredet és a termelő azonosításának fontossága. Az ellátási láncra vonatkozó információk szintén jelentősek, mert tájékoztatnak arról, hogy a terméket méltányos áron vették-e a termelőtől, illetve tisztességes áron értékesítik-e a fogyasztó részére.

A tanulmány és a konzultáció megállapításai végezetül azt mutatják, hogy a címkézési rendszerek elkerülhetetlen költségekkel járnak a termelők számára, ami drágábbá teheti termékeiket.

5. INDOKOLT-E UNIÓS SZINTŰ CÍMKÉZÉSI RENDSZER BEVEZETÉSE?

A 2012 áprilisában tartott konferencián hangsúlyozták egy olyan közös megközelítés jelentőségét, amelyben előtérbe kerül a minőség, a környezet, az etika, a kultúra, a társadalmi kapcsolatok és az étellel kapcsolatos örömök. A „helyi szint megerősítése” tekintetében fontos elemek a hálózatépítés, a bizalom és a közös tudás, valamint a mezőgazdasági termelők és a fogyasztók ismereteinek növelése. A konferencián elhangzott következtetések azt jelzik, hogy ezeket az értékeket a rövid élelmiszer-ellátási láncokra vonatkozó új címke támogatni tudná, ha az eszköz önkéntes, használata pedig egyszerű és nem jár többletköltségekkel a termelők számára.

A helyi termelés és a közvetlen értékesítés kérdésével foglalkozó fórumok hangsúlyozták, hogy elő kell segíteni a beruházáshoz és az ismeretekhez való hozzáférést, lehetővé kell tenni a közbeszerzéseken való részvételt, a higiéniai szabályokat pedig – amelyek gyakran az ilyen típusú gazdálkodás és értékesítés esetében akadályt jelentenek – ki kell igazítani. A jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum elmagyarázza, melyek a termelőket jelenleg segítő jogi eszközök, és javaslatokat tesz a tagállamok számára a fellépéseket illetően. A tagállamoknak aktívabbá kell válniuk, és a mezőgazdasági kistermelők és a közvetlen értékesítés elősegítése érdekében lehetőség szerint ki kell igazítaniuk

jogszabályaikat. Az élelmiszer-ágazat és a vendéglátás a zöld közbeszerzés számára két igen fontos ágazat. Annak érdekében, hogy a közétkeztetés számára helyi élelmiszert tegyenek elérhetővé, a hatóságoknak a szerződések környezetbarátabbá tétele céljából innovatív megoldásokat kell alkalmazniuk, míg a mezőgazdasági termelőknek – annak érdekében, hogy a közbeszerzési pályázatokon közösen indulhassanak – meg kell szervezniük magukat, és az együttműködés különféle modelljeit kell alkalmazniuk.

A helyileg termelt élelmiszert vásárolni szándékozó fogyasztók gyakran nem ismerik fel a terméket a piacon²⁵. A tudatos fogyasztói magatartás kialakítására vonatkozó Eurobarométer felmérés²⁶ szerint a fogyasztók tudása és ismeretei hiányosak, például nehézségekbe ütközik a címkék és a logók értelmezése. Ezeket a megállapításokat annak a vizsgálatnak az eredményei is alátámasztják, amely a húspiac működését elemezte a fogyasztók szempontjából²⁷.

A rövid élelmiszer-ellátási láncra vonatkozó vizsgálat szerint a címkék számos esetben megtévesztő vagy téves információkat tartalmaztak, ami torzítja a versenyt. Ha a hamisítványokkal szembeni védelmet uniós szinten, a megjelölésen feltüntetett megfelelő információkkal biztosítanák, az csökkentené a fogyasztók megtévesztésének kockázatát.

5.1. Konkrét címkézési rendszer

A Bizottság szakértői tanácsot igényelt a címkézés rendszer létrehozásával kapcsolatos lehetőségek elemzéséhez²⁸.

A szakértői tanács egyértelmű volt: az esetlegesen létrehozandó címkézési rendszernek a következőknek kell megfelelnie:

- használata a termelők számára opcionális;
- az alkalmazás nem jár hosszadalmas és költséges tanúsítási és akkreditációs eljárásokkal;
- egyértelmű kritériumok léteznek arra vonatkozóan, hogy a rendszer mely termékekre terjed ki.

A szakértők javaslata szerint a címkézési rendszer csak akkor lenne előnyös, ha a mezőgazdasági termelőket alternatív értékesítési csatornák felkutatásában segítő intézkedésekbe ágyaznák, vagy azokkal összekapcsolnák. A vidékfejlesztési politikai keretében már léteznek ilyen intézkedések, mégpedig a következők: tanácsadás és tájékoztatás útján történő támogatás; beruházások tárgyi eszközökbe; a mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése; horizontális és vertikális együttműködés az ellátási lánc szereplői között; helyi kontextusban megvalósítandó promóciós tevékenységekhez nyújtott támogatás; minőségi rendszerekben történő részvételhez nyújtott segítség; információs és támogató fellépések.

²⁵ Speciális Eurobarométer felmérés (389): az európaiak viszonyulása az élelmiszer-biztonsághoz, az élelmiszer-minőséghez és a vidékhez, 2012.

²⁶ Speciális Eurobarométer felmérés (342): A tudatos fogyasztói magatartás kialakítása, 2011.

²⁷ http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/market_studies/docs/mms_follow-up_study_2012_en.pdf

²⁸ A mezőgazdasági termelés minőségével foglalkozó tanácsadó csoport égisze alatt munkacsoportot hoztak létre,

A rendszer megtervezése során figyelmet kell fordítani az ellátási rendszer típusára. A „közvetlen értékesítés” azt jelenti, hogy a mezőgazdasági termelő a fogyasztónak közvetlenül, az értékesítési oldalon működő közvetítők részvétele nélkül értékesíti a terméket. A címkén szereplő információ célja, hogy helyettesítse a közvetlen kommunikációt abban az esetben, ha arra nincs lehetőség. Minél több közvetítő áll a termelő és a fogyasztó között, annál valószínűbb, hogy a közvetlen értékesítés során átadott információk egy része elvész, ezért a termék címkéjén minél több információt fel kell tüntetni. Következésképpen elmondható, hogy a kizárólag a közvetlen értékesítésre vonatkozó címkézés korlátozott hatást fejtene ki.

5.2. Alternatív megközelítés

A különálló tanúsítási rendszer helyett opcionális minőségi feltételek is igénybe vehetők.

A hatásvizsgálat²⁹ megerősítette, hogy az opcionális minőségi jelölések hatékony eszközt jelentenének, melyek igénybevételel a gazdálkodók fel tudnák tüntetni termékeik hozzáadott értékét, biztosítva, hogy erőfeszítéseiket elismerik.

Az opcionális minőségi jelölések alkalmazása megfelelné a fogyasztók fő elvárásainak, vagyis tájékoztatást nyújtana a termék eredetéről, valamint az ellátási lánc jellegzetességeiről. Jogi okokból azonban az opcionális minőségi jelölés csak szöveget tartalmazna, logót/szimbólumot nem.

Az opcionális minőségi jelölés alkalmazása a következő előnyökkel járna:

- olyan egyszerű eszközt jelentene, amely viszonylag kevés adminisztrációs, ellenőrzési és költségvetési teherrel jár;
- védelmet nyújt a visszaélések, a csalás és a megtévesztő gyakorlatok ellen;
- kapcsolódási pontot kínál más uniós támogatási mechanizmusokhoz, mindenképp a vidékfejlesztés keretében nyújtott támogatáshoz.

Az állami vagy magánszférabeli, tagállami, regionális és helyi címkézési rendszerek párhuzamos meglétét és fenntartását tekintve át kell gondolni, hogy a párhuzamos rendszerek megléte hogyan biztosítható, ha az a fogyasztók számára növeli az átláthatatlanságot.

6. KÖVETKEZTETÉS

A helyi mezőgazdasági termelés és a közvetlen értékesítés realitás az Európai Unióban, és az európai mezőgazdaság része marad. A jelentés az alábbiakra mutatott rá:

- A rövid élelmiszer-ellátási láncban értékesített mezőgazdasági termékek iránti kereslet létezik, a fogyasztók pedig elvárják, hogy e termékek azonosíthatók legyenek.

---

²⁹ Mezőgazdasági termékek minőségpolitikája: Hatásvizsgálat, A(II.). melléklet: Forgalmazási előírások, 2009., lásd: http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy/com2009_234/ia_annex_a2_en.pdf

- A tagállamok között számottevő különbségek vannak a közvetlen értékesítés fejlettsége tekintetben, amelyek valószínűleg a gazdaságok szerkezetének és a forgalmazási csatornáknak a tagállami és regionális különbségeire, valamint kulturális különbségekre vezethetők vissza.
- A bizottsági szolgálati munkadokumentumban kifejtetteknek megfelelően a rövid élelmiszer-ellátási láncok fejlesztése során számos kihívás jelentkezik, melyeket a címkézési rendszertől eltérő eszközökkel kell megoldani. Uniós és tagállami szinten több eszköz is rendelkezésre áll, de ezeket nem alkalmazzák következetesen. Az érdekelt feleknek figyelembe kell venniük, hogy egyes uniós szabályok akadályozzák a helyi mezőgazdasági termelés fejlesztését.
- Egy esetleges új megjelölésnek egyszerűnek kell lennie, nem jelenthet terhet a termelők számára, ugyanakkor fontos, hogy ellenőrizhető és a fogyasztók szempontjából kellően megbízható legyen. Emellett törekedni kell arra, hogy az új rendszer csökkentse a fogyasztók összezavarásának kockázatát, jóllehet a meglévő uniós jogszabályok – helyes alkalmazásuk esetén – lehetővé teszik a félrevezető gyakorlatok elleni fellépést.
- Az új címke többletértékkel ruházhatja fel a helyi mezőgazdasági termelés keretében előállított termékeket, ha azokat nem közvetlenül értékesítik, amennyiben a tagállamok biztosítják, hogy a címkézési rendszert más intézkedésekbe integrálják vagy azokkal összekötik.

E jelentésben a Bizottság olyan tényeket bocsátott rendelkezésre, amelyek hozzájárulnak az arról szóló vitához, hogy szükséges-e új uniós címke, emellett pedig a helyi gazdálkodás és a közvetlen értékesítés tágabb értelemben vett szempontjaira is kitér. A jelentés melléklete a vita elősegítését célzó kérdéseket tartalmaz.

A Bizottság felkéri az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy vitassák meg e jelentést, és ismertessék véleményüket.